

HAKKI SÖYLEMEK*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smil'lâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû biihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'dü fekâle'n-nebiyyü SAS:

a. Kadılar Üç Çeşittir

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Peygamber SAS Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden okumak üzere Yıldırım kardeşimiz bir sayfa açtı, *Muhtarü'l-Ehâdîs* kitabından... Açtığı sayfa 110. sayfa ve sayfanın başındaki hadis-i şerif bu... Peygamber SAS bu hadis-i şerifinde, hâkimlerle, kadılarla ilgili olarak buyurmuş ki:¹

الْقُضَاةُ ثَلَاثَةٌ اِثْنَانِ فِي النَّارِ وَ وَاحِدٌ فِي الْجَنَّةِ
رَجُلٌ عَلِمَ الْحَقَّ فَقَضَى بِهِ فَهُوَ فِي الْجَنَّةِ وَرَجُلٌ
قَضَى لِلنَّاسِ عَلَى جَهْلٍ فَهُوَ فِي النَّارِ وَرَجُلٌ عَرَفَ

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ 61 Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IX, s.463, no:3102; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VII, s.104, no:2306; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.462, no:5922; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.30, no:6757; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.101, no:7012; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.145, no:4468; Tahâvî, *Müskilü'l-Âsâr*, c.I, s.46, no:40; Büreyde RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.91, no:14980; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.230, no:15383.

الْحَقَّ فَجَارَ فِي الْحُكْمِ فَهُوَ فِي النَّارِ

(د. ه. ك. عن بريدة)

ME. 861 (*El-kudätü selâsetün; isnâni fi'n-nâr, ve vâhidün fi'l-cenneh: Racülün alime'l-hakka fekadà bihî fehüve fil-cenneh, ve racülün kadà li'n-nâsi alâ cehlin fehüve fi'n-nâr, ve racülün arafe'l-hakka fecâra fi'l-hükmi fehüve fi'n-nâr.*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

(*El-kudätü selâsetün*) “Kadılar üç tanedir; yâni üç nevidir, üç cinstir. İnsanlar arasında hükmeden hakimler üç çeşittir.”

Kadı zaten, ortaya kadıyye koyan, kadà eden kişi mânâsına geliyor; ism-i fail sigası oluyor. Hüküm veren, yani iki kimseyi dinleyip veya daha başka hasımları dinleyip; aralarında gerçek şudur diye söyleyen, kararı veren kimse olmuş oluyor.

“Bu kadılar üç tanedir, üç çeşittir: (*Isnâni fi'n-nâr*) Bunlardan iki tanesi cehennemdedir. (*Ve vâhidün fi'l-cenneh*) Bir tanesi cennette olacak! İki tanesi cehenneme gidecek, bir tanesi cennette olacak.”

(*Racülün alime'l-hakka fekadà bihî, fehüve fi'l-cenneh*) “Bir adam ki, gerçeği biliyor ve onunla hükmediyor; işte o cennete gidecek.” Yâni, kadı hükmü biliyor, Allah'ın emrini biliyor, Peygamber Efendimiz'in sünnetini biliyor, dinin hükmünü biliyor, şeriatın ahkâmına âşına... Bilgisi yerinde, fıkıh bilgisi kuvvetli... Kendisinin karşısına mesele gelince, ‘Sen

haksızsın, sen haklısın! Aranızda şöyle yapmanız lâzım, şu şöyle olacak.’ diyor, hakkı söylüyor ve gerçek olan neyse, o hükmü vermiş oluyor. İşte bu cennete gidecek!” Kıymetli, yani böyle bir kimsenin kıymeti çok fazla...

(*Ve racülün kadà li'n-nâsi alâ cehlin, fehüve fi'n-nâr*) “Ama bir adam ki, insanlar kendisine bir mesele sorduğu zaman, insanlar arasında cahilce hükmediyor, cahillik üzere hükmediyor. Yani bilgisi yok... ‘Tamam, ben sizin aranızda hakem olayım!’ diyor veya kendisini hakem seçiyorlar, kadı oluyor. Söylüyor ama, bilgiye dayanmıyor söylediği şey... ‘Sen haksızsın!’ dediği adam, aslında şeriata göre haksız değil... ‘Haklısın!’ dediği adam, aslında şeriata göre haklı değil... Bu adam, cahilliğinden böyle hüküm veriyor. Etrafındakiler de zaten çok bilgili insanlar değil... Böylece bir haksızlık yapılmış oluyor. İşte böyle cahilce hükmeden, cahilliğine rağmen kadılığa kalkışan, hüküm vermeğe kalkışan kimse cehennemdedir.”

Çünkü, İslâm dini adalete çok önem vermiştir. Yani adaletin yerine gelmesi, hakkın çiğnenmemesi, haksızlığın yapılmaması İslâm’da en önemli işlerden birisidir. Peygamber SAS Hazretleri bize emrediyor ki:²

²İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.196, no:5882; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XX, s.322, no:763; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.III, s.137, no:1568; İbn-i Esîr, *Üsdü’l-Gâbe*, c.I, s.998; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.VI, s.56, no:7854; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.VIII, s.29, no:2045; Mahvel el-Behzî es-Sülemî, babasından.

Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.176, no:7276; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XV, s.1363, no:43578, 43580; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.VII, s.593, no:12342; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.V, s.331.

زُلْ مَعَ الْحَقِّ حَيْثُ زَالَ

(حب. طب. ع. مخول السلمى)

(Zül mea'l-hakkı haysü zâl) “Hak nerede ise, sen hakla beraber ol!” Yâni, “Hakikat, gerçek ne tarafsı; o tarafı tutunuz!” demek...

Kur'an-ı Kerim bize buyuruyor ki:

وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ

(النساء: ۱۳۵)

(Velel alâ enfüsihüm evi'l-vâlideyni ve'l-akrabîn.) “Kendinizin aleyhine de olsa, ana babanızın aleyhine de olsa, akrabalarınızın, yakınlarınızın, sevdiklerinizin aleyhine de olsa hakikati söylemekten, adaletten, doğruluktan ayrılmayın!” (Nisâ, 4/135)

“Sizin sevgileriniz, sempatileriniz veya anti patileriniz, kızgınlıklarınız hükmünüzü yanlış vermenize yol açmasın!” diye hadis-i şeriflerde tavsiye var... Yâni, ben falanca adama kızıyorum, o karşıma geliyor; kızdığım için, haklı olduğu halde haksız çıkartıyorum. Bu da yok İslâm'da... Yani kızgınlıklarla, sevgilerle, anti patilerle hüküm vermek yok...

“—Falanca kardeş benim iyi ahbabımdır, benim akrabam olur, bana da çok iyiliği dokunmuştur. Şimdi ben onun hatırını nasıl çiğnerim? Evet haksız ama, desteklemek zorundayım...”

Öyle şey yok, İslâm'da bu yok; öyle desteklemek zorundayız yok. Hak neredeyse, insan oradan yana, o tarafta olacak! Gerçek neredeyse, o yolda olacak. İslâm'ın terbiyesi bu... Acı bir şey, zor bir şey, güç bir şey... Hele hele karşısındaki adam insanı yüzüne bakar da:

“—Yâhu bunca yıldır sana iyiliğim dokunmuştu, bu kadar arkadaşız; şimdi tuttun, karşı tarafa geçtin, o tarafı destekliyorsun...” filân gibi bir söz söylerse, bizim de mertliğimize, yakışmaz gibi bir duygu içinde bulunuruz. Yâni bizim aldığımız Türkiye'deki terbiye dolayısıyla böyle olur. Ama böyle olmayacak, bu tarzda olmaması lâzım. Gerçeği hükmetmek lâzım!

Harun Reşid ile bir hristiyan, kadı efendinin huzuruna gelmişler. Kadı efendi böyle kapıdan ikisi girdiği zaman bakmış, birisi müslüman... Ötekisine bakmış, kıyafetinden gayri müslim... Demiş ki:

“—Ah, şu müslüman haklı olsa...”

İçinden ona meyletmiş. Sonra dinlemiş bakmış ki, müslüman haksız, ötekisi haklı...

“—Sen haksızsın, bu böyle olacak. Ona hakkını ver!” diye hüküm vermiş.

Sonra ömrünün sonuna kadar:

“—Yâ Rabbi, sen beni affet! Onlar kapıdan geldikleri zaman ben ikisine eşit gözle bakmadım, kalbim müslüman kazanmış olsa diye ona meyletti.” diye tevbe istiğfar edermiş.

Ömrünün sonuna kadar... Yâni, İslâm'da adalet duygusu bu kadar önemli bir duygudur.

Onun için, bu işi cahillerin yapmaması lâzım! Bilmeyen insanın kenarda durması lâzım, bilmediğini söylemesi lâzım; bilenin konuşması lâzım! “Bilgisi olmadığı halde böyle bir hüküm vermeye kalkışan kimse, cehenneme gidecek!” diye Peygamber Efendimiz bildiriyor.

Çünkü, cemiyet mahvoluyor. Bu yanlışın geçtiği devirde bunun çok acısını gördük. Doktorlar kendi taraftarlarını tedavi ettiler, hasımlarını tedavi etmediler, ölümüne yol açtılar. Hacettepe’de çok zulümler oldu. Kan verilmesi lâzım, vermediler. Bilmem daha başka şeyler olması lâzım, yapmadılar. Ters tedavi yaptılar filân... Savcılar karşılarına gelen adamları, “Bizim adamımız mı, değil mi?” diye incelediler. Hakimler kendi tarafından mı, değil mi diye incelediler. Kendi adamlarını arka kapıdan çıkarttılar. Karakollar aynı şeyi yaptı. Gelen adamların ayırımını yaptılar. Karakoldaki adamın fikrine göre; kendi taraftarı arka kapıdan çıkartıldı, ötekisi cezalandırıldı.

Tabii böyle bir sosyal nizam gelişmez.

İslâmî idarelerde, geçtiğimiz tarih boyunca gördüğümüz çeşitli İslâm devletlerinde ve müslümanların mutlu zamanlar yaşadığı çağlarda, herkese adaletle hükmedilmiştir. Bizim Osmanlılar Avrupa’ya savaşa gittikleri zaman, geçtikleri yerlerde ordunun ihtiyacı olan üzümleri kopardıklarında; sahipleri kaçmış olduğu için oralardan, parayı verecek kimse bulamıyorlar, paraları üzüm kütüklerine bağlıyorlar. Çubuklara, —üzüm çubuğu denir mahallî tabir olarak— üzümün dallarının kütüklerine bağlayıp, geçip

gidiyorlar. Yani, gelsin buradan, parayı alsın filân diye...

Adamlar ordu geçtikten sonra tekrar bağlarına, evlerine geldikleri zaman bakıyorlar ki, üzümleri koparılmış ama, paraları oraya bağlanmış. İşte bu adalet duygusu dolayısıyla, Bizans muhasara edildiği zaman, Bizans'ın içindeki kimseler demişler ki:

“—Burada Avrupalıların, papalığın, kardinallerin külâhlarını görmektense, Müslümanların sarığını görmeyi tercih ederiz!”

Yâni müslümanlara sempati duymuşlar, bağlılık, yakınlık hissetmişler. Adaletlerinden, dürüstlüklerinden, temizliklerinden, pak insanlar olmalarından; kimseye cevr ü cefâ, eza etmemiş olmalarından, mazluma yardımcı olmalarından dolayı...

Hama veya Humus taraflarında İslâm ordusu oraları fethettiği zaman, araziden ve hristiyanlardan vergi almış, cizye vergisi almış. Fakat, Bizans büyük bir ordu hazırlayıp o tarafa doğru gelince, bir seferinde şehri bırakıp geriye çekilmeye karar vermişler. Şehri bırakırken, şehirdeki bütün şahıslara aldıkları vergileri geri veriyorlar! Defterdeki rakamlara göre, bunları geri alın diye veriyorlar.

Diyorlar ki :

“—Niye veriyorsunuz?”

“—Biz sizden vergi aldığımız zaman sizin canınızı, malınızı korumak mükellefiyetini de yüklenmiş oluyorduk. Biz devletiz, siz bizim teb'amız

oluyordunuz. Bize vergi veren kimseler olarak, sizin can emniyetinizi sağlamak vazifemiz oluyordu. Şimdi düşman geldiği için, onu yapamıyoruz. Kalsak, direnecek durumda değiliz; daha geri cepheye çekilmemiz lâzım! Çekildiğimiz için, bu parayı almak bize helâl olmadığından, geri veriyoruz.” diyorlar.

Yâni o ordu, vermese ne olacak? Verdiğini almak için ahali çarpışamazlar ki onlarla; “Ne yapalım artık, aldılar, gittiler.” diye düşünürler. İşte, böyle adaletle hükmetmiş eskiler... İslâm’ın gönüllere hakim olup, insanların hayatlarına yön verdiği zamanlarda, adalet bu kadar kıymetli olmuş.

Kadı efendi eğer cahillikle hükmederse, adalet mahvolacağından, haksızlık cari olacağından, insanlar mağdur duruma düşeceğinden; o cehennemlik oluyor. Mühim bir şey yâni... Sosyal yapıda adaletsizlik çok büyük bir kusurdur. Onun için, o kişi cehennemlik oluyor.

Üçüncüsü; Kadılar üç tanedir, iki tanesi cehennemdedir, bir tanesi cennettedir. Hakimler yani. İki tanesi cehennemdedir, bir tanesi cennete girecek buyuruyor Peygamber Efendimiz... Bir tanesi hak nedir, gerçek nedir, doğru nedir görüp, bilip; bilgisi üzerine kadılık, hakimlik yapan ve doğruyu hükmeden kimsedir. Bu cennete girecek. Cehenneme gireceklerden bir tanesi; cahil olduğu halde kadılığa hakimliği “cüret” edip de cahillikle hüküm verendir, o cehenneme gidecektir.

Üçüncü adam da, üçüncü tip de: (*Ve racülin arafe'l-hakka, fecâre fi'l-hükmi, fehüve fi'n-nâr.*) Gerçeği biliyor ama, Allah'ın hükmü nedir, doğru nedir biliyor amma, verdiği hükümde, mahkeme hükmünde cevr ü cefâ yapıyor, zalimlik yapıyor. O da, cehennemdedir. Hakkı biliyor, cevren tersini yapıyor; cehennemdedir. Cahil iyi niyetle de olsa, yanlış şey yaptığı için, o cehennemde oluyor.

Onun için, kadılık mesleğini eskiler pek istememişler. Hattâ tazyik edildikleri zaman, kadılık yapmaktansa hapse girmeyi tercih etmişler. Büyüklerimiz kadılık yapmaktansa, hapse girmeyi tercih etmişler. Bir fıkra anlatayım bu münasebetle, olmuş bir hadise...

Bizim kardeşlerimizden tanıdıklarımızdan birisi bir yere müftü olmuş ve Hasan Basri Çantay sağ imiş o sırada... İşte ona gitmiş:

“—Bizi filânca yere müftü tayin ettiler. O şehre gideceğim!” filân diye konuştuğu zaman, bak demiş, sana bir fıkra anlatayım demiş. Hasan Basri Çantay'dan fıkra... Yâni şu Kur'an-ı Kerim meâlini hazırlamış olan Hasan Basri Efendi'den ki, Mehmed Akif'in arkadaşıdır ve mecliste zabıt kâtipliği yapmış bir kimse...

Anlattığı fıkra şöyle:

İki kimse arkadaş olmuşlar, birisi müftü... Şimdi bu arkadaş müftü olmuş diye anlatıyor. Birisi Müftü... Müftü efendi cemaatten birisiyle arkadaş olmuş. İyi ahbaplık ediyorlarmış, birbirlerine gelip, gidiyorlarmış. Demişler ki:

“—Yâhu biz böyle dünyada birbirimizle gerçekten samîmi, muhabbetli bir kardeşlik tesis ettik; ahirette de birbirimizi arayalım!” demişler.

Pekâlâ... Şimdi müftü efendi vefat etmiş, öteki kardeşi de vefat etmiş, ahirette birbirlerini aramaya başlamışlar. Tabi onlar birbirlerini arasalar, buraya haberi kim getirecek? Bu fıkra olduğu için anlaşılıyor ama, yani sembolik bir fıkra... Ardından bir mânâ çıkacak yâni... Şimdi o cemaaten olan şahıs cennetlik olmuş, cennete gitmiş. Fıkra bu ya, cennete gitmiş. Allah hepimize cennetini nasib etsin, cemâlini gösterebilir...

E, cennete gidince tabii sekiz cenneti dolaşmış. Firdevsi A'lâ'dan başlamış, cennetlerin tabakalarında bir aramış müftü efendiyi, en yukarıdan başlamış aramaya, yok... Aşağıya doğru inmiş, yok... Daha aşağı doğru inmiş, yok... Daha aşağıya doğru inmiş, yok. Daha aşağı, yok... “Acaba göremediğim kıyıda, köşede mi kaldı?” diye yukarıdan aşağı bir kere daha soruşturarak aramış, yok müftü efendi...

“—Yâhu iyi insandı bu! Niye böyle buralarda yok? Yoksa cennete giremedi mi bizim müftü kardeşimiz?” filân diye, yüreği yanarak acı ihtimali düşünmeye başlamış.

Onun üzerine, müsaade istemiş ilgililerden, cehennemini aramaya başlamış. Oradan tabaka tabaka yedi kat cehennemini aramış aramış; cehennemde de bulamamış.

Biraz daha dikkatli bir şekilde yeniden tepeden, tırnağa bir aramış cehennemini... Nihayet Gayyâ Kuyusu'nun, Gayya Kuyusu ki, cehennemini en aşağısında, en derinlerinde, en şiddetli azab olan yermiş. Oraya bakmış, aaa! Azapların, katranların, işkencelerin, dumanların arasında müftü efendinin kellesini

görmüş. Şöyle şu kadar başı –göstermek gibi olmasın– iniyor çıkıyor katranların üstünde... En aşağı tabakada, gayya kuyusunda böyle başını görmüş. Yanına varmış:

“—Yâhu müftü efendi! Bu ne haldir böyle, nasıl düştün buraya?” diye sormuş.

“—E, çok şükür, çok şükür halime!” diyormuş müftü efendi...

Fıkra bu! Olacak şey değil de, fakat çıkacak ders önemli... Bunu Hasan Basri Hoca da anlattığı için, onun da rahmetle anılmasına vesile olur diye hatırıma geldi söylüyorum. Allah kusurumuzu affetsin...

“—Yâni, bunda çok şükür denilecek taraf mı var? Cehenneme düşmüşsün, cehennemini en aşağı tabakasına gitmişsin, Gayya Kuyusu'na yuvarlanmışsın, katranların içinde kaynıyorsun... Bir başın çıkmış, vücudun katranın içine batmış; hâlâ çok şükür diyorsun?”

“—Sen sus! Çok şükür, çok şükür... Altımda hâkim bey var, ben onun omuzlarına basıyorum da başımı çıkartabildim. Onun için çok şükür...” demiş.

Bunu anlatmış Hasan Basri Hoca da, arkasından da nasihat etmiş:

“—Bak evlât, bu müftülük çok tehlikeli bir meslektir. Allah’ın dininin dosdoğru öğretmek lâzım! Hâkimlik daha da tehlikelidir.” diye nasihat etmiş. “Takvadan ayrılma, Allah’ın emirlerini iyi tatbik et! Sonra cezası büyük olur.” diye ifade etmiş.

Onun için, bu hadis-i şerifle uygun düştü bu fıkra da, anlattım. “Ahirette bir insan bu kadılık ve hâkimlik yapmanın ne kadar tehlikeli olduğunu göreceği için; insanlar o tehlikeleri bilselerdi, hiç bir kimse iki hasım arasında, iki muhalif arasında hükmetmeye yanaşmazdı dünyada...” diye hadis-i şerifler var...

Onun için, bizim din büyüklerimizi, “Hadi gel, bu devletin baş kadısı ol!” filân diye zorladıkları zaman, hapse girmeyi tercih etmişler, kadı olmak istememişler. Kendilerine bir şey sorulduğu zaman da; karşısındaki halife olsa, Abbasî halifesi olsa, Emevî halifesi olsa, yine hakkı söylemişler.

Meselâ, bir mübarek alim Emevi halifelerinden birisinin huzuruna giriyor. Alim ama, bayağı takvâ ehli alim, meşhur bir kimse; ismini şu anda hatırlayamayacağım, kayıtlarımda var... İçeri giriyor, “*Es-selâmü aleyke yâ fülân!*” diye ismini söylüyor. Ondan sonra geçiyor oturuyor oraya...

Halife kıpkırmızı kesiliyor. Görülmüş şey değil... Yâni, bir kere kendisine herkes, “*Yâ emire’l-mü’minîn!*” diye hitab ederken, “Ey mü’minlerin

başkanı, lideri!” diye hitab ederken, bu isimle hitab etmiş. Hani, “Bu ne samimiyet?” deriz ya biz bazen, bu öyle bir durum... Ondan sonra ayakta durmadı, el pençe durmadı; sonra da geçti karşı tarafa oturdu. Daha başka şeyleri de dikkatini çekmiş. Pür-hiddet, Bre, sen bana nasıl böyle yaparsın gibilerden:

“—Niye beni başkalarının selâmladığı gibi selâmlamadın?” diye azarlamağa kalkınca;

“—Sana emire’l-mü’minin demedim, ey Halife! Çünkü, mü’minlerin senin idarenden memnun olmadığını gördüm. Onların başına böyle lâyük olmadığını için, sana o sıfatı kullanmadım.” diyor.

Yâni belki kafası gidecek adamın ama, doğruyu söylemekten çekinmiyor.

Sonra:

“—Peki niye ayakta beklemedin, ben sana müsaade edinceye kadar durmadın?” diyor.

“—Peygamber SAS’den bir hadis-i şerifte duydum ki: ‘Cehennemlik bir kimse görmek isteyen, kendisi oturduğu halde karşısındakini ayakta bekletene baksın!’ buyuruyordu. Seni o duruma düşürmemek için oturdum.” diyor.

Bir iki şeyi daha böyle gayet ciddi cevaplarla söylüyor. Nihayet halife ağlıyor. Yâni insafa geliyor da ağlıyor.

Süfyân-ı Sevrî diye bir büyük fıkıh alimi vardır. Kendisi ayrıca özel bir fıkıh mezhebi de tesis etmiş. Taraftarları çok olmadığı için artık bu devirde *Sevriyye* mezhebinden kalmadı.

O mübarek, Harun Reşid ile şehzadeyken tanışır, görüşürmüş.

Fakat Harun Reşid halife olunca şehri bırakmış, Basra'ya kaçmış, şehir değiştirmiş. Hiç gitmemiş, tebrike de gitmemiş, şehir değiştirmiş. Orada başlamış hadis ve fıkıh derslerini camide öğretmeye devam etmeğe... O zaman camilerde demek ki yasaklamak da yokmuş, anlaşılan...

Bir gün Harun Reşid saray çavuşlarından birisine, —çavuş dediğimiz, rütbeli bir asker— sırmalı bir askere soruşturuyor:

“—Nerede bizim şu Süfyan-ı Sevrî isimli alim dostumuz?” diye...

Diyorlarki: “—Şehri terk etti.”

“—Aylar geçti, beni tebriğe gelmedi; gidin bulun!” filân diye bir mektup yazıyor, gönderiyor.

Çavuş mektubu alıyor, Süfyan-ı Sevrî Hazretleri'nin bulunduğu şehre geliyor. Soruyor, soruşturuyor. Tam böyle Süfyan-ı Sevrî Hazretleri mescid'de ders yaparken içeri giriyor. Nâmeyi öpüp başına koyduktan sonra:

“Bunu Emirü'l-Mü'minîn Hazretleri size gönderdi, yâ Süfyân!” diye veriyor mektubu...

Süfyan-ı Sevrî almıyor. Diyor ki:

“—Zalimin elinin değdiği kâğıdı ben almam!” diyor.

“—Al, sen mazursun!” diyor, talebelerinden birisine, aldirtıyor. Kendisi tutmuyor şeyi, fermanı eline almıyor. “Aç, ne yazmış bakalım?” diyor, açtırıyor.

O da mektubunda yazmış ki:

“—Es-selâmü aleyküm yâ Süfyan-i Sevrî! Seninle eskinden ne güzel arkadaşlığımız ahbablığımız vardı. Ama ben halife seçildiğim zaman sen beni tebrike gelmedin. Ben her gelene nice nice hediyeler bahş eyledim, nice nice ihsanlarda, ikramlarda bulundum. Sen de gel, seni de ihsanlarıma gark ederim. Seni saraya alırım, memnun ederim.” diye böyle şeyler yazılı...

Diyor ki:

“—Çevir şu adamın mektubunun arka tarafını, boş tarafını!

Mektubu benim yanımda da kalmasın; çevir şunun arkasına yaz!” diyor. “—Yâ Hârun! Sen kimin buyruğuyla müslümanların başına geçtin? Sonra sen beytülmal-i müslimîni, yâni müslümanların hazinesini, devlet hazinesinin varlığını, imkânlarını şer’î bir mesned olmadan, kendi keyfine göre önüne gelene nasıl har vurup, harman savurursun? Allah’tan korkmaz mısın, hesap gününü düşünmez misin? Bir gün gelip de, bu yaptıklarının bir bir sana sorulacağını hiç aklına getirmez misin?” filân diye bir mektup yazdırıyor. “—Al bunu götür!” diyor çavuşa...

Saray çavuşu kıpkırmızı oluyor. Yâni alışmamış, saray töresinde böyle şeyler olur mu hiç? Neyse, alıyor götürüyor Harun Reşid’e... “—Efendim, işte sizin mektubunuzun arkasına böyle yazdı. Onun için ben de getirdim mecburen...” diye... Harun Reşid okuyor, ağlıyor: “—Gerçeği söylemiş, bana hakkıyla samîmî nasihat etmiş...” filân diye de itiraf ediyor. Eski insanlar

davranışları itibariyle böyle kimselermiş. Allah bizi de haktan, adaletten zerre kadar ayrılmayan kimselerden eylesin...

b. Arkadaşını Kandırmak

İkinci hadis-i şerif:³

كَبُرَتْ خِيَانَةً أَنْ تُحَدِّثَ أَخَاكَ حَدِيثًا هُوَ لَكَ بِهِ

مُصَدِّقٌ وَأَنْتَ لَهُ بِهِ كَاذِبٌ

(بخ. فى الأدب، د. عن سفیان بن أسید؛ حم. طب. عن النواس)

ME. 863 (*Kebüret hıyâneten, en tühaddise ehàke hadisen, hüve leke bihî musaddıkun, ve ente lehû kâzibün*)

Mânâsı şöyle oluyor:

“Hıyânet olarak, hainlik olarak yeter insana ki, sana büyük bir hıyânet olarak yeter ki, sen

³ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.146, no:4320; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.142, no:393; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.IV, s.452; Beyhakî, *Sünenü'lKübrâ*, c.X, s.199, no:20635; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.357, no:611; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.307, no:4921; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.III, s.121, no:3305; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.IV, s.86, no:2059; İbn-i Sa'd, *Tabâkât*, c.VII, s.423; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVII, s.42; Süfyân ibn-i Esid el-Hadramî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.183, no:17672; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.209, no:4820; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.I, s.284, no:495; Hünnâd,

Zühd, c.II, s.638, no:1384; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.362, no:612; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.99; Nüvvâs ibn-i Sem'ân RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.620, no:8210; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.287, no:15499.

kardeşine bir söz söylüyorsun; o sana inanıyor, kabul ediyor; ama, sen ona yalan söylüyorsun... Bu en büyük hainliktir!”

Bu arkadaşını, onun güzel niyetini sûistîmal etmektir. O seni iyi kimse sanıyor, sana güveniyor, senin sözüne itimad ediyor, seni tasdik ediyor; halbuki sen içinden yalan söylüyorsun; hainliktir bu! Yâni, onun iyi niyetini, sana bağlılığını sûistîmal etmek, büyük bir hainlik olarak kâfi gelir, yeter, artar.” demiş oluyor.

Demek ki, müslüman her işinde doğru sözlü, doğru özlü olacak, aslâ yalan söylemeyecek. Hiç olmazsa, kardeşine gerçeği söylesin. “Vallâhi, maalesef işte şey yapamadım, şurada şu hatayı işledim...” filân desin yâni... Samimi kardeşi ona böyle inanırken saf saf, bari saflığından istifade edip kandırmasın! O katmerli bir kusur ve günah oluyor.

c. İlmî Gizlemek

Üçüncü hadis-i şerif:⁴

كَاتِمُ الْعِلْمِ يَلْعَنُهُ كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى الْحُوتُ فِي الْبَحْرِ
وَ الطَّيْرُ فِي السَّمَاءِ

(ابن الجوزى فى العلل عن أبى سعيد)

ME. 864 (*Kâtimü'l-ilmî yel'anühû küllü şey'in, hatte'l-hütü fi'lbahri, ve't-tayru fi's-semâ'*)
“İlmî gizleyen, yani kendisinin bilmiş olduğu bir

4 İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-Mütenâhiyye*, c.I, s.99, no:125; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.190, no:28997; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.242, no:15416.

bilgiyi, bir şer'î mâlûmatı; hadisten, tefsirden, fıkihtan, kelâmdan veyahut daha başka bir konudan bir mâlûmatı söylemeyen, gizleyen, kendisine saklayan, sakınan, kıskanan, talebesine öğretmeyen kimseye her şey, her varlık lânet eder. Hattâ denizdeki balık bile lânet eder, havadaki kuş bile lânet eder.”

Şimdi İslâm'da en önemli noktalardan birisi, bilenin bildiğini öğretmesidir. Meselâ, sahabe-i kirâm Peygamber Efendimiz'in yanında bulunmuş, ondan çok şeyler duymuş, görmüş; söyleyecek, öğretecek... Meselâ bir şahıs, dinî bilgi sahibi alim fazıl bir kimse; talebeler var, okutmuyor. Talibi varken okutacak, öğretecek! *Tâlib*, Arabça'da istekli demek... *Taleb*; istemek, talep etmek mânâsına geliyor. *Tâlib* de; isteklisi, talep edicisi demek...

Yâni ilmin heveslisi isteklisi varken, öğreneyim diye heves edenler varken; bir kimsenin keyfi dolayısıyla veyahut sırf ben bileyim, başka kimse yetişmesin diyenler vardır. Meselâ, bizim fakülte de profesörler vardı, bir tek asistan yetiştirmeden emekli oldu gitti adam! Kıskanç, bilgisini vermiyor, başkasına bilgi vermeyi istemiyor; öyle tipler vardır. Veyahut tembeldir, öğretmesini bilmiyor, sırf kendisi etrafa bilgiçlik taslıyor. Her neyse, ilmi saklamak doğru bir şey değil...

Peygamber Efendimiz'in başka bir hadis-i şerifinde, tezatlı durumu ifade eden gayet güzel bir ifade vardır:

“—İlmi isteklilerinden ve ehlinden esirgemeyiniz, zulmetmiş olursunuz onlara!”

Sen Arapça biliyorsun, fıkıh biliyorsun, Kur'an biliyorsun, tefsir biliyorsun; taliplisi var, onlara öğretmiyorsun. İsteklisi var, öğretmiyorsun. Konuşsan dinleyecekler var, kursu açsan talebe olacaklar var; öğretmiyorsun. Hah, onlara zulmediyorsun, öğretmemekle onlara zulmetmiş oluyorsun. "İlmi isteklilerinden men etmeyiniz, gizlemeyiniz, sakınmayınız, isteklilere zulmetmiş olursunuz." Tamam, bu bir cümle... Arkasından gelen bir cümle daha var, orada da diyor ki Peygamber Efendimiz:

"—İlmi ehli olmayana da vermeyin; bu sefer ilme zulmetmiş olursunuz!"

Yâni, nazlı bir hanım kızı götürüp de katil, ayyaş, sarhoş bir kimseye yani eş olarak vermek gibi olur. Yani o ona verilir mi yahu? Kıza yazık ettin! O mübarek kızcağız, böyle bir kimseye gidecek bir kimse miydi? İşte, bunun gibi olur.

Eskilerden, evliyaullahtan bir kimsenin yanına Horasan'dan birisi gelmiş. Tâ Horasan'dan, Mısır'a gelmiş. Çok büyük bir velî diye duymuş, büyük mutasavvıf diye duymuş; bir sene hizmet ettikten sonra demiş ki:

"—Efendim, ben size bir sene hizmet ettim. Ne olur bana İsm-i A'zam'ı öğretin!" demiş.

"—Peki evlâdım!" demiş.

Kahire'de oturuyormuş kendisi... Bir paket hazırlamış.

"—Şu paketi İskenderiye'deki filânca şahsa götür!" demiş.

Paketi eline almış. "Acaba bunun içinde ne

var?” bilmem ne filân derken dinlemiş, tıkırtı duymuş, bir şeyler işitmiş. “Ne var bunun içinde?” diye merak etmiş, açmış. “Ben ondan İsm-i A’zâm’ı bana öğretmesini istedim, o oraya niye gönderiyor? Bunun içinde bir yazı mı var acaba?” filân gibilerden, nasıl düşündüyse yâni; merakını celb etmiş, açmış. Kutuyu açar-açmaz da, içinde bir fare varmış, fare zıplamış, kaçmış gitmiş. Zaten kutunun içinde hayvanın canı burnuna gelmiş, kapağı açılır açılmaz, atlamış gitmiş. Tabii yakalamak da mümkün değil... Fakat, bu da gitmiş hocasına:

“—E yâni, Kahire’den İskenderiye’ye beni gönderiyorsun, zahmetli bir şey... Yâni, fare için mi beni oraya gönderdin?” demiş.

Hocası sormuş:

“—Sen o kutuyu açtın mı?” “—Açtım.” demiş.

“—E, evlâdım! Benden İsm-i A’zam’ı öğretmemi istiyorsun, sen daha bir kutunun sırrını saklayamamışsın, İsm-i A’zam’ın sırrını saklayabilecek misin, o mükellefiyeti taşıyabilecek misin? Bunda verdiğin söze uyamamışsın! Ben sana ne dedim: ‘Al bunu götür, filânca yerdeki kişiye ver!’ dedim. Kim bilir ne sebebi vardı. Sen daha onu kollayamamışsın!” demiş.

Kendisinin bir şeye layık olmadığını, davranışının bu ters tezahürü ile beyan etmiş oluyor.

Demek ki, ilmi bilen ilmını saklamayacak. Şimdi bizim Süleymaniye Camii’nin çinilerini hatırlarım, bu konu açıldığı zaman... Süleymaniye Camii’nin mihrabının çevresinde ve arka taraf-

taki türbelerde, Hürrem Sultan'ın türbesinde ve yine o devirde yapılmış Sadrazam Rüstem Paşa'nın aşağıdaki camisinde bir çeşit sırlı çiniler var... Bu çinilerin renkleri ondan sonraki devirlerde bile bulunamamış. Yani o devirde yapılmış, ondan sonraki devirlerde yapılamamış; şu anda da yapılamıyor. İlim ilerlediği halde, o çinilerdeki renkler bulunamıyor.

Hele hele bir böyle domates kırmızısı rengi var, mercan kırmızısı rengi var; o mercan kırmızısını tutturamıyorlar. Çünkü çini fırına giriyor boyandıktan sonra, fırında sıcaklıkta pişiyor; pişince renk tuğla rengine dönüyor. Yani, kırmızı kalamıyor. Onu nasıl yaptıysa, o usta yapmış. Fakat, kendisiyle beraber öğretmeden ilmi de götürmüş; yani kabre götürmüş, öğretmemiş.

Tabii bu nihayet beşer ilmidir, dünya ilmidir, süsleme ilmidir, tuğla, çini ilmidir ama; bunun gibi daha önemli olarak, şer'î ilimler var... Bu da önemlidir, ötekiler de önemli; bilhassa şer'î bilgilerin gizlenmemesi fevkalâde önemli oluyor.

Peygamber SAS bir hadis-i şerifinde: "Benim söylemediğim bir sözü söylemişim gibi söyleyen, nakleden, cehennemdeki oturacağı yeri şimdiden hazırlamış olur." buyurmuş. Yani, Peygamber Efendimiz'e yalan yere hadis isnad etmenin büyük günah olduğunu belirtmiş oluyor.

Bu hadis-i şerifin tehdidinden korktukları için mübarek takva ehli insanlar, Peygamber Efendimiz'den duydukları hadislerde belki

cümlede bir kelime atlarız, bir hata yaparız diye uzun zaman saklamışlar. Yâni kendi bildiklerini başkalarına nakletmekten çekinmiş, sakınmışlar. Fakat, ömürlerinin sonlarına doğru da, “Biz bu bilgileri söylemeden ölürsek, acaba ilmi gizlemişler zümresine gireriz de, ondan dolayı lânete uğrar mıyız?” diye de, zar-zor söylemişler en sonunda... Yani korka korka uzun müddet söylememişler ömürleri boyunca; ömürlerinin ahirinde söylemişler.

İlmi başkalarına öğretme konusunda:⁵

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ حَتَّى النَّمْلَةِ فِي جُحْرِهَا وَحَتَّى
الْحُوتِ فِي الْبَحْرِ لِيُصَلُّوا عَلَى مُعَلِّمِ النَّاسِ
الْخَيْرِ

(طب. والضياء عن أبي أمامة)

(*Inna'llàhe ve melâiketehû, hatte'n-nemlete fî cuhrihâ, ve hatte'l-hûte fi'l-bahri leyusallûne alâ muallimü'n-nâse'l-hayr*) “Allah, melekleri, hatta yuvasındaki karıncalar ve sudaki balıklar insanlara ilim öğreten kimseye dua ederler.” diye hadis-i şerif var...

Bu da zıddı: “İlim öğretmeyen kimseye de her şey lânet eder; hattâ, gökteki kuşlar ve denizdeki balıklar bile...” diye geçiyor. Yâni, ilim öğretene mükâfat çok... İlim talebesine Allah-u Teâlâ Hazretleri çok şeyler veriyor. İlmi gizleyene de çok cezalar geliyor.

⁵ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.234, no:7912; Heysemî, *Mecmaü'zZevâid*, c.I, s.333, no:513; Ebû Ümâme RA'dan.

Allah-u Teâlâ Hazretleri hepimizi ilim öğrenmek konusunda gayretli eylesin... Çünkü bizde yanlış bir kanaat vardır; ilim öğrenmek, bilgi öğrenmek sadece okula mahsus sanırız. Kendimiz de okul devresini bitirdiğimiz için, bize bilgi gerekmiyor gibi bir yanlış kanaate girebiliriz. “Meslek sahibi oldum, evlendim, çoluk- çocuğa karıştım artık; bize de mi?” filân gibi bir düşünce, yanlış bir düşüncedir. İlmin yaşı çoktur, çağı yoktur; yeri, yurdu, zamanı yoktur, geçmesi yoktur.

Onun için, insan her zaman şer’î bilgileri, bilhassa Kur’an ilimlerini, hadis ilimlerini, din ilimlerini öğrenmeye çalışmalı, kitapları takip etmeli! Ayrıca da işte böyle sanıyorum bilen kimselerin bildiği konularda; hadisten, tefsirden fıkıhdan, kelâmdan, akaiden, feraizden ne biliyorsa, onu öğretmeye gayret etmesi lâzım!

Şimdi bugün gittiğimiz cuma namazında, Pakistanlıların camiine gittik. Çok pırıl pırıl, genç dinamik bir hoca efendi; gayet güzel İngilizce bir hutbe irad etti. Arapçası da güzel, kendisi Bangladeş’te yetişmiş. Ondan sonra Arap ülkelerinde Arapçasını geliştirmiş, çok kıymetli bir kardeş... Tanıştığımızıza memnun oldum. O, “Burada oturalım, fıkıh dersi açalım, hoca arkadaşlarla meclis kuralım, haftanın belli günlerinde okuyalım!” filan diye, bizim Abdülmetin Hoca kardeşimizle tanıştı, çok memnun oldu. Arapçası da iyi olduğu için Abdülmetin Hoca’nın, “Aman bunları okuyalım!” filân diye de teklif etti.

Yani ilim meclisleri kurmak lâzım, bilenlerin onları müzakere etmesi lâzım, bilmeyenlere

öğretilmesine gayret göstermek lâzım! Hele çocukların eğitilmesini ben son derece önemli gördüm. Allah razı olsun, kardeşlerimiz çocuklarının eğitilmesi için bir takım gayretler göstermişler. Bunların mutlaka sistematize edilmesi lâzım! Bütün arkadaşlarımızın bu hususta iştirak etmesi mümkündür.

Çocukları pedagoji ilminin gereğine göre, çağlara ve yaşlara göre ayırıp, öğretilecek şeyleri de müfredat olarak sıralamak lâzım! Yâni beş yaşındaki bir çocuğun zihni neyi kaldırır? Altı yaşındaki, yedi yaşındaki, on yaşındaki, on iki yaşındaki çocuğun neler öğrenmesi uygun olur diye bir sıralama yapmak lâzım! Ve bunları sınıflara ayırmak lâzım!

Bir kardeşimiz, meselâ İbrahim kardeşimiz bir konuyu altı yaşındaki, yedi yaşındaki çocuklara anlatmalı! İsmail Hakkı kardeşimiz bir konuyu on bir yaşında, on iki yaşındaki çocuklara anlatmalı! Ama onların anlayacağı benzetmelerle tatlı şeylerle, böyle haftalık bir müfredat yaparak onları devamlı çalıştırmalıyız. Kur'an öğretmeliyiz. Arif hocamız başka şeyler öğretmeli, ötekisi başka şeyler öğretmeli ve eğitim faaliyetlerimiz devam etmeli!

Bu öğretim ve eğitim faaliyetlerinin sevabının çokluğunu duyan kimselerin gayretine güzel bir misal olmak üzere, bir şeyi her zaman anlatırım, şimdi de anlatayım: Çok yaşlı bir kimse, yâni beli iki kat olmuş bir kimse geliyor. O aksakalıyla caminin imamına diyor ki:

“—Hocam, sizin kıraatiniz ileri, iyi bir hocadan

ders görmüşsünüz, sizinle tashih-i huruf ve meharic-i huruf tâlimi yapmak istiyorum, Kur'an-ı Kerim öğrenmek istiyorum!” diyor yaşlı adam, cami imamına...

Oradan cemaatten birisi de takılıyor:

“—Yâ amca, zâten ihtiyarlamışsın, bir ayağın mezar çukuruna kaymış bile...” diyor. “Sen bundan sonra tashih-i huruf eyleyip de, meharic-i huruf çalışıp da ne olacak? Kıraatini düzeltsen ne olacak, düzeltmesen ne olacak? Zâten ihtiyarlamışsın!” filân deyince; o böyle acı bir tebessümle onu söyleyen kimseye diyor ki:

“—Biliyorum, haklısın, dediğin doğru... Fakat ben ölümümün yakın olduğunu bildiğim için bu işi yapıyorum. İstiyorum ki, Rabbim benim bu canımı ilimle meşgul olurken, ilme gayret ederek böyle camiye giderken gelirken bir arada alsın da, ilim talebesi olarak öleyim diye istediğimden bu işi yapıyorum.” diyor.

Duygulandırıcı bir şey, güzel bir şey...

Onun için, hepimizin ya öğretme, ya öğrenme konusunda bir gayretin içinde, hızlı ve sistemli bir çalışma içinde olmamız lâzım!

Ben Almanya'da bulunduğum sırada, bana Alman okullarındaki Türkçe ve diğer derslerin müfredatlarını gösterdiler. Adamlar o kadar detaylı hazırlıyorlar ki, ellerinde listeleri var, nümûneler var... Meselâ, ilkokula ilk geldiği gün çocuğa hangi fikir verilecek, anlatılacak, neler söyletilecek; iki kişi karşı karşıya getirilecek, o ona şunu diyecek, o ona şunu diyecek filân... Haftanın perşembe günü nereye gidecekler, ne

iş yapacaklar... O kadar detaylı olarak yazılmış. Filânca kitabın üçüncü sayfasından bir, iki, üç, dört ve beşinci satırlar üzerinde çalışılacak filân diye detayı yazmışlar.

Bizim de çocukları eğitirken sınıflara ayırmamız lâzım! Ama tek bir hoca olduğu için; on üç-on beş yaşındaki çocuklardan, altı- yedi yaşındaki çocuklara kadar hepsi bir harman içinde olmuyor. Çocukların her birisinin durumu farklı... Akıl yaşları farklı olanların pedagojik sıralaması yapılacak, kardeşlerimiz meşgul olacak.

Yâni altı yaşındaki, yedi yaşındaki bir çocukla meşgul olmak için müfredat da belliye, o çocuklara şu şeyi öğreteceğiz diye bir kardeşimiz Allah rızası için, sevap kazanmak maksadıyla ders verecek. “Benim haftada bir gün, altıdan yediye kadar veya üçtendörde kadar çocuklarla şöyle bir dersim olacak; o çocuklara bu şevki verecek, şu konuyu öğretecek bir çalışma yaptıracağım!” diye yaptıracağız ki, kendimiz ilim öğretici sıfatını alalım, çocuklar ilim öğrenici sıfatını alsınlar; hepimiz sevap kazanalım!

Çünkü, Peygamber Efendimiz diyor ki:

“—Ya ilim öğrenici ol, ya ilim öğretici ol! Üçüncü olma, helâk olursun!”

Başka rivayetlerde, “Ya dinleyici ol!” diye de var... Dinlemek de sevap... Bazı kimse gelir, dinler, o da sevap... Bir rivayette de, “Onları sevici ol!” diye var... Ama öğrenmek-öğretmek

esas ana şey, çünkü dinleyen de öğreniyor, seven de, aslında o işe heves etmiş oluyor.

O bakımdan ilme ciddî ve metodlu bir gayret içinde bulunalım. Tabii kendi mesleklerinde yetişmiş kardeşlerimiz, kendi mesleklerinin tecrübesini de getirdikleri için; bu sefer

çalışmalarımız kaliteli olur. Bir kişiye kaldığı zaman, tek yönlü olur. Çünkü herkesin mesleği vardır ama, başka mesleklerden kardeşlerimiz de, çocuklarımızı o sahada yetiştirdiği için, çok yönlü yetiştirme mümkün olur.

d. Dâvud AS'ın Allah'tan Korkması

Bir hadis daha okuyalım, ondan sonra bırakalım:⁶

كَانَ النَّاسُ يَعُودُونَ دَاوُدَ يَظُنُّونَ أَنَّ بِهِ مَرَضًا

وَمَا بِهِ إِلَّا شِدَّةُ الْخَوْفِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى

(كر. عن ابن عمر)

ME. 867 (*Kâne'n-nâsu yeûdûne dâvûde yezunnûne enne bihî maradan, ve mâ bihî illâ şiddetü'l-havfi mina'llâhi teâlâ.*) Bu üçüncü hadisi şerif de İbn-i Ömer RA'dan rivayet olunmuş. Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuşlar: “İnsanlar Dâvud Peygamberi (AS)

⁶ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.270, no:4808; Temmâmü'r-Râzî, *elFevâid*, c.I, s.279, no:280; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.LI, s.23, no:10714; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.137; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.493, no:32323; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XV, s.248, no:15432.

hasta sanıp ziyaretine gelirlerdi. Sanırlardı ki, kendisinde bir hastalık var... Çünkü benzi sapsarı olmuştu. Geçmiş olsun filân diye ziyaretine kalkıp gelirlerdi. Halbuki onda hastalık yoktu; ancak havfullahtan, haşyetullahtan, Allah korkusunun şiddetinden dolayı öyle beti benzi atıyordu.”

Düşünün ki muhterem kardeşlerim; şimdi burada, bu hadis-i şerif üzerinde şöyle düşünelim ki kadınlar ve erkekler olarak: Biz bir peygamber olsaydık şimdiki kafamızla; tabii bu kafayla peygamber olunmaz ama, biz peygamber olsaydık ne derdik? “Yâ nasıl olsa sınıfı geçmişim, oh, benden rahatı mı var?” derdik. “Nasıl olsa Allah beni peygamber seçmiş.” derdik. Yani, o tarzda düşünür insan oğlu ama, dikkat edilirse, peygamberlerin öyle düşünmedikleri anlaşılıyor.

Meselâ, burada Davud AS’ın Allah korkusundan benzinin attığını, sapsarı kesildiğini, bembeyaz kesildiğini görüyoruz hadis şerifte... Geçtiğimiz bir akşam da, Peygamber Efendimiz’in geceleri ibadet edeyim derken ayaklarının yarıldığını, gece ibadetinde ayakta durmaktan yarıldığını okumuştuk. Demek ki büyük insanlar, büyük duyguların sahibi kimseler oluyorlar. Yani aldıkları makamlara mağrur olup da, gevşek durmuyorlar. O makamlara erdikçe daha çok havfullah, daha çok haşyetullah, dini bakımdan himmetleri daha çok artıyor, gayretleri artıyor. Daha çok böyle kulluklarını daha güzel, daha zarif, daha ince, daha ileri tarzda yapmaya bir atılım içinde oluyorlar. Bizin bunlardan ibret almamız lâzım!

Buna benzeyen bir hadis-i şerif daha hatırlarım. Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:

“Ben Mi’raca çıkarken baktım ki, Cebrâil AS Sidretü’lMüntehâ’nın yanında, böyle eskimiş, kenara atılmış bir kilim gibi buruşuk bir vaziyette duruyordu Allah korkusundan... Cebrâil AS Allah’ın yakın meleklerinden, yâni melâike-i mukarrabînden... Sonra, meleklerin günahlardan beri olduklarını, Allah’a hiç asi olmadan vakitlerini geçirdikleri, öyle yaratıklar olduğunu biliyoruz. O Allah’tan o kadar havf ü haşyet içinde oluyor. Süklüm püklüm, yâni eskimiş bir kilim gibi... Tarif öyle...

Yâni, Cebrâil AS eski bir kilim parçası gibi kenarda öyle duruyor. Dâvud AS’ın benz-i sararıyor. Peygamber Efendimiz’in topukları, ayakları yarılıp çatlıyor, patlıyor. Cafer-i Sâdık Hazretleri’nin benzi sapsarı oluyor. “Niye böyle, hasta mısınız?” diyorlar. “Kimin huzuruna çıkıyorum?” diyor. Yani namaza çıkmanın heyecanından benzi sararıyor.

Bir mübarek gecede, galiba bir Beraet Gecesi’nde, Hasan-ı Basri Hazretleri olabilir, hatırımda yanlış kalmadıysa; evinden çıkıyor böyle, benzi sapsarı... Diyorlar ki:

“—Hayrola, ne oldu, bir rahatsızlığınız mı var?”
Diyor ki:

“—Günahlarımı biliyorum işledim, affolunduğunu bilmiyorum. Evet, bazı sevaplı işler yaptım ama, onların da kabul edildiğini bilmiyorum. Benim halim ne olacak?” diyor.

O evliyâullah, o mübarekler böyle korku içinde yaşamışlar. Halbuki bizler hiç bu duygulara sahip değiliz. Yâni iyi olsak, bu duygular bize de gelecek, bu gayret bize de gelecek, bu himmet bize de gelecek, bu çalışma bize de gelecek... Biz o zaman, Allah'ın iyi kulu olmak hususunda daha çok çalışacağız. Dinimizin hizmetine daha çok koşacağız, kınayanın kınamasına aldırmayacağız, kimseden korkmayacağız. Allah'ın emrini tutacağız, Allah'ın dinini yaymağa çalışacağız. Dinimizin neferi olacağız, askeri olacağız.

Allah-u Teâlâ Hazretleri hepimize, kadınlar ve erkekler olarak gayret versin, kuvvet versin... İz'an versin, uyanıklık nasib etsin, gafletten uyarsın... Ma'rifetini, muhabbetini gönlümüze yerleştirsin... Kendisinin rızasını kazanmak için, sonsuz derecede yardımını ihsân eylesin... Gayretli olalım, güzel işler yapalım!

Sevdiği, razı olduğu kul olarak huzuruna varmayı Rabbimiz cümlemize nasib ü müyesser eylesin...

Sübhâneke lâ ilme lenâ illâ mâ allemtenâ inneke ente'l-alîmü'lhakîm. Sübhâne rabbike rabbi'l-izzeti ammâ yasîfûn. Ve selâmün ale'l-mürselîn. Ve'l-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn...

Rabbenâ tekabbel minnâ bi-hürmeti esrâri sûreti'l-fâtihah!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN

25. 03. 1988 - Sydney / AVUSTRALYA

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

